

susanne.sviden@tyreso.se

Mottagare
Kultur- och fritidsnämnden

Redovisning av uppdraget om att utreda förutsättningarna för att anordna kommunala klättringsleder

Kultur- och fritidsförvaltningens förslag till beslut till kultur- och fritidsnämnden

- Redovisningen noteras

Kultur- och fritidsförvaltningen

Inger Lundin
Förvaltningschef

Lena Hellström
Enhetschef kultur, friluft föreningsstöd

Sammanfattning

I augusti 2020 behandlade kultur- och fritidsnämnden ett Tyresöinitiativ om en klätterklippa i slutet på Slättervägen. Förslagsställaren föreslår en klippa nära Slättervägen som en plats för klätterled. Detta är inte aktuellt på grund av konflikt med naturvårdsintressen. Istället fick kultur- och fritidsförvaltningen i uppdrag att utreda förutsättningarna för att anordna kommunala klättringsleder.

Kultur och fritidsnämnden ska tillhandahålla en meningsfull fritid för kommuninvånarna och främja tillgången till fritidsaktiviteter. Huvuddelen av verksamheterna ska rikta sig till barn och ungdomar. Två möjliga förslag är presenterade, där en klätterled skulle kunna ligga. Att anordna en klättringsled, inte minst för barn går i linje med Kultur- och fritidsnämndens uppdrag.

Det som dock talar mot förslaget är att det inte finns mycket relevant lagstöd eller praxis kring den ansvarsfråga som tillkommer vid anordnande av klätterled av kommun. Ingen annan kommun som utredningen känner till äger

idag en klätterled eller klippa utomhus i Sverige. Vad som är acceptabelt eller säkert på en klätterled är mycket svårt att definiera.¹ Anordnar Tyresö kommun en led ska den besiktigas och underhållas och ett förebyggande och kontinuerligt säkerhetsarbete ska göras. Förslaget om att anordna ett klätterled där kommunen är ansvarig, känns därför oprövad och därmed mycket osäkert.

Bakgrund

I augusti 2020 behandlade kultur- och fritidsnämnden ett Tyresöinitiativ om en klätterklippa i slutet på Slåttervägen (2020-08-31 § 55). Förslaget var publicerat på Tyresöinitiativets webbplats och fick 65 röster. Förslagsställaren föreslår en klippa nära Slåttervägen som en plats för klätterled. Detta är inte aktuellt på grund av konflikt med naturvårdsintressen, det finns ett rävgryt nedanför den föreslagna platsen. Platsen ligger även nära ridstigen och saknar parkeringsplats. Istället fick kultur- och fritidsförvaltningen i uppdrag att utreda förutsättningarna för att anordna kommunala klättringsleder.

Utredningen ska besvara

- ansvarsfrågan kring lederna om kommunen anordnar dessa,
- vilka klätterleder som finns i dag i kommunen men som inte är kommunalt anordnade,
- hur lederna ska underhållas och besiktas,
- vilken plats i kommunen som är bäst lämpad för att anordna klättringsleder.

Förvaltningen har tagit kontakt med Stockholms Klätterförbund (StKF) där StKF agerat som bollplank. Stockholms Klätterförbund (StKF) är ett specialidrottsdistriktsförbund som representerar alla klätterklubbar i Stockholms län. StKF:s uppgift är att främja alla former av klättring i Stockholm. De är en underorganisation till Svenska Klätterförbundet och Riksidrottsförbundet. Med hjälp av StKF har det efterlystes tips på Facebook på lämpliga klippor i Tyresö där det kan finnas möjlighet kan göra nya leder särskilt för barn.

Ansvarsfrågan kring lederna om kommunen anordnar dessa

För arrangerade aktiviteter inom klättring gäller produktsäkerhetslagens krav.² Produktsäkerhetslagen ställer krav på att den som erbjuder tjänsten också har huvudansvar för att tjänsten är säker. Det går inte att friskriva sig genom att

¹ <https://bergssport.se/2015/11/12/om-klattring-och-produktsakerhetslagen/>

² <https://www.konsumentverket.se/for-foretag/regler-per-omradebransch/sport-fritid-och-skyddsutrustning/klattring-hoghojdsbanor-och-ziplines/>

säga att deltagande sker på egen risk. Konsumentverket är tillsynsmyndighet för tjänster i form av aktiviteter inom klättring och betonar att klättring till sin karaktär är en riskfylld fritidsaktivitet.³ Ett förebyggande och kontinuerligt säkerhetsarbete är därför mycket viktigt.

Vid efterforskning har utredningen inte hittat att det finns någon klättringsled eller klätterklippa i Sverige som ägs/ansvaras av någon kommun. De flesta klätterleder har anordnats av privatpersoner eller klätterorganisationer/föreningar genom åren.

Utomhusklättring kan komma i konflikt med naturvårdsintressen. Många lämpliga klippväggar är häckningsplatser för fåglar, till exempel för sällsynta och skyddsvärda arter som berguv och pilgrimsfalk. Svenska klätterförbundet och lokala klubbar arbetar med frågan i samarbete med naturvårdande myndigheter och markägare. Klättringsleder anläggs inte där klättringen kan komma i konflikt med starka naturvårdsintressen. Vid många leder anpassas öppethållandet av lederna efter naturvårdens skyddsbehov. Oorganiserad klättring utanför iordningställda leder innebär större störningsringsrisker för till exempel häckande fåglar. Vid anläggande av leder sker rensning av jord, mossa och lavar, vilket kan vara negativt för vissa sällsynta arter. Om leder används flitigt uppstår även slitage nedanför leden och i omgivningarna.⁴

I Tyresös naturreservat samt kommunalägd mark får bergbranter med befintliga klättringsleder användas av bergsportrörelsen så länge ingen betydande påverkan på naturmiljön uppkommer. Tillstånd för byte av befintliga klätterbultar prövas av naturvårdsenheten, Tyresö kommun. Det är förbjudet att borra in nya klätterbultar i berg. Om man vill göra en ny klätterled och borra nya bulthål i ett naturreservat behöver man göra en ansökan om dispens från naturreservatets föreskrifter hos Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund som är tillsynsmyndighet för kommunens naturreservat. Det är fortsatt tillåtet för klätterrörelsen att använda dokumenterade leder samt underhålla dem, inklusive att ersätta bristfälliga bultar det vill säga att efter tillstånd från kommunen borra ut befintliga bultar och byta ut dessa. Kommunen ansvarar inte för klätterlederna som finns inom Tyresös naturreservat samt kommunalägd mark.

³ <https://www.konsumentverket.se/globalassets/publikationer/produkter-och-tjanster/sport-fritid-och-skyddsutrustning/rapport-2015-11-forebyggande-sakerhetsarbete-inom-klattring-konsumentverket.pdf>

⁴ <https://sundsvall.se/wp-content/uploads/2018/02/Fakta-och-planeringsunderlag-Natur-och-friluftsliv-171128.pdf>

<https://www.linkoping.se/contentassets/1469fa4778fc4206bdcdfe08c18a3970/friluftsprogram-lkpgs-kommun-samrad-low.pdf?4ab51d>

Hur lederna ska underhållas och besiktas,

Stockholms Klätterförbund är inte ansvarigt för säkerheten på klipporna, men de hjälper till med ideella insatser så gott de kan. Gamla rostiga bultar blir farliga. StKF byter ut bultar, kompletterar med nya firningsankare och ser till att säkerheten är hög på Stockholms klippor.

Den som klättrare har ett eget ansvar att bedöma vilka risker man tar, exempelvis om man väljer att klättra en led med bristfälliga bultar.

Tidsåtgång för underhåll av en klätterklippa med cirka 10 leder tar cirka en dag.

Underhåll som ska utföras:

Borsta bort mossa, ta bort sly och kolla efter lösa stenar.

Kolla att alla bultar är intakta och inte utsatts för sabotage.

Vilken plats i kommunen som är bäst lämpad för att anordna klättringsleder.

Klättring är en sport som kan bedrivas såväl inomhus som utomhus. Klättring kan indelas efter hur utrustningen används och kan se olika ut beroende på vem som gör den, men grovt kan följande kategorier urskiljas: klättring brukar vanligen uppdelas i sportklättring, bouldering, traditionell klättring och alpin klättring.

Vem som helst kan gå ut och klättra det behövs ingen certifiering till skillnad från inomhusklättring. Den enskilde klättraren får själv ansvara för sin egen säkerhet och bedöma om man klara av klättringen.

I Tyresö finns hundratals klätterleder på 15-20 olika berg. Klätterlederna har satts upp stegvis genom åren, med början på 1980-talet, av enskilda klättrare på eget initiativ. Svårighetsgraderna varierar från lätt till mycket svårt, med tonvikt på medelsvåra grader. Det finns dock ingen klätterklippa för barn.

Med hjälp av StKF har det efterlystes tips på Facebook på lämpliga klippor i Tyresö där det kan finnas möjlighet att göra nya leder särskilt för barn.

Två förslag har inkommit, båda är berg där det finns befintliga klätterleder.

Barnsjöberget

Fördelar: mycket lättillgängligt bredvid en gångstig, ligger i ett etablerat friluftsområde.

Nackdelar: Lite mörkt och fuktigt läge med mycket grönmossa och barrskog, man behöver röja lite sly och kanske fälla något träd.

Tyresö-Flaten

Fördelar: vacker och öppen miljö, ligger i ett etablerat friluftsområde. Möjlighet

att bygga en eldstad.

Nackdelar: Det är en bit att gå och lite kuperad terräng.

Kultur- och fritidsförvaltningens kommentar

Kultur och fritidsnämnden ska tillhandahålla en meningsfull fritid för kommuninvånarna och främja tillgången till fritidsaktiviteter. Huvuddelen av verksamheterna ska rikta sig till barn och ungdomar. Två möjliga förslag är presenterade, där en klätterled skulle kunna ligga. Att anordna en klättringsled, inte minst för barn går i linje med Kultur- och fritidsnämndens uppdrag.

Det som dock talar mot förslaget är att det inte finns mycket relevant lagstöd eller praxis kring den ansvarsfråga som tillkommer vid anordnande av klätterled av kommun. Ingen annan kommun som utredningen känner till äger idag en klätterled eller klippa utomhus i Sverige. Vad som är acceptabelt eller säkert på en klätterled är mycket svårt att definiera.⁵ Anordnar Tyresö kommun en led ska den besiktigas och underhållas och ett förebyggande och kontinuerligt säkerhetsarbete ska göras. Förslaget om att anordna ett klätterled där kommunen är ansvarig, känns därför oprövad och därmed mycket osäkert.

En möjlighet skulle istället kunna vara att stötta en klätterförening ekonomiskt som är intresserade av att anlägga en klätterled i Tyresö.

Barnkonsekvensanalys

Sveriges riksdag fattade beslut om att ratificera FN konventionen om barnets rättigheter den 1 juni 1990. Den 1 januari 2020 blev barnkonventionen svenska lag, barnrättslagen. Det innebär bland annat att barnets bästa ska prövas innan olika beslut fattas och att medborgare har rätt att överklaga beslut med hänvisning till den nya lagen.

Barnkonventionen innehåller 54 artiklar som alla tillsammans utgör en helhet men fyra av artiklarna utgör de grundläggande och vägledande principerna som alltid ska beaktas vid frågor som rör barn. Det handlar om barnets rätt till icke-diskriminering (artikel 2), barnets rätt att få sitt bästa prövat (artikel 3), barnets rätt till liv, överlevnad och utveckling (artikel 6) samt barnets rätt att komma till tals (artikel 12). Relevant för kultur- och fritidsförvaltningen är också att barnets rätt till lek, vila och fritid (artikel 31).

Huvuddelen av kultur- och fritidsnämndens verksamhet riktar sig till barn och ungdomar. Det gör att de mål och satsningar som görs inom ofta förvaltningen ofta berör barn direkt. I denna utredning diskuteras möjligheten till att

⁵ <https://bergsport.se/2015/11/12/om-klattring-och-produktsakerhetslagen/>

kommunen ansvarar för en klätterklippa för barn vilket skulle kunna komma att påverka barns fritid.

För att ta reda på om intresse finns hos barn att ha en klätterklippa har utredningen utgå från material från forsknings- och utvärderingsgruppen Ung livsstil som är en forskningsgrupp som studerar idrott, kultur, fritid och hälsa bland barn och ungdomar. De undersöker också vad barn och ungdomar vill att kommunerna ska satsa på. En studie bland mellanstadie- högstadie- och gymnasieelever samt vuxna i Stockholmstad visar vilka idrotts-, motions- och rekreationsanläggningar man vill att Stockholms stad ska satsa på.

I mellanstadiet toppas önskemålen om äventyrsbad, i högstadiet och gymnasiet är gym den mest önskade anläggningstypen. Önskemål om klättervägg hamnar också högt upp på listan. Vi tolkar klättervägg som en inomhusanläggning, dock tyder det på att klättring är av intresse för barn. Vid eventuellt beslut om att kommunen ska vara ansvarig för en klätterklippa, bör barn i kommunen komma till tals i planeringen. Vid ansvar för en klätterklippa för barn i kommunen ökar kraven på säkerhet och kompetent personal inom området.